№ 149 ՈՒՐԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍԻ 16

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՈՒՐԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍԻ 16 № 149

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“. կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“. Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տելեֆոն № 253.

Մարիամ Ստեփանեան Ջաշիտեանց, որդիք՝ Մակար, Ալէքսանդր և Խրիստոփոր Անդրէասեան, դստերք՝ Եղիսաբէթ Գալստեան, Հռիփսիմէ Վանեան և Շուշանիկ Ասիլբէգեան, հարսներ՝ Մարթա և Դագմարա Ջաշիտեաններ ցաւօք սրտի յայտնում են իրանց բարեկամներին, ազգականներին և ծանօթներին՝ առաջինը իր անմոռանալի ամուսնու, իսկ մնացածները իրանց թանգագին հօր, աներոջ և՝ սկեսրի՝

ԱՆԴՐԷԱՍ ՄԱԿԱՐԵԱՆ ՋԱՇԻՏԵԱՆՑԻ

մահը: Ամբիծքը ամսիս 16-ին (ուրբաթ) և 17-ին (շաբաթ). յուղարկաւորութիւնը իր սեփական տնից (Петхаинскій подъемъ, возлѣ дѣвичьяго монастыря, д. № 7) դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին՝ կիրակի, ամսիս 18-ին: Թաղումը նոյն օրը Խօջիվանքի գերեզմանատան: (շ. կ.) 1—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ճապօնական զօրքի թիւը Մանջուրիայում.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Խմբագրութեան Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Նամակ Իտալիայից. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ցասում:

ՃԱՊՕՆԱԿԱՆ ԶՕՐՔԻ ԹԻՒԸ ՄԱՆՋՈՒՐԻԱՅՈՒՄ

—

Ճապօնական զօրքի թիւը, «Рус. Вѣд.» լրագրի ասելով, ներկայումս հետևեալն է: Առաջին ճապօնական զօրաբանակի հրամանատար գեներալ Կուրօկին ունի իր տրամադրութեան տակ հինգ զօրաբաժին, իսկ միւս զօրաբանակների հրամանատարներ Օկու, Նօդզու և Օյեամա երեքական զօրաբաժիններ, իրանց լրացուցիչ օժանդակ մասերով: Որպէս զի աւելի պարզ լինի զօրքի դասաւորութիւնը՝ ներկայացնում ենք նրանց աղիւսակի ձևով:

I	Կուրօկին	ունի	128,000	հոգի	294 թնդ.
II	Օկու	»	81,000	»	306 »
III	Նօդզու	»	76,000	»	182 »
VI	Օյեամա	»	87,000	»	458 »
	Ընդամենը		372,000	»	1240 »

Այս թուերը առաւելագոյն չափերն են ցոյց տալիս, որովհետև պահեստի մի քանի վաշտեր կարող են դեռ ցամաք իջած չը լինել: Մի բան անկասկածելի է, որ եթէ ճապօնացիները ամեն տեղ պատերազմի բեմում աւելի զօրք են հանդէս բերում, քան ռուսները, ինչպէս այդ տեղի ունի թէ Լաօեանի, թէ Գայչժօուի, թէ Տանչիի և թէ Սիւմուչէնի մօտ—դա առաջ է գալիս ոչ թէ ճապօնական ռազմագիտութեան մի առանձին յատկութիւնից, այլ այն բանից, որ ճապօնացիները ունեն Մանջուրիայում կէսով աւելի զօրք քան գեներալ Կուրօպատկինը: Եւ որովհետև ռուսական զօրքը նոյնպէս ցրված է ընդարձակ տարածութեան վրա, ինչպէս ճապօնականը, ուստի զարմանալի չէ, որ ճապօնացիները ամեն տեղ էլ գերազանցում են իրանց զօրքի քանակով:

Դրանով պէտք է բացատրել այն երևոյթը, որ ճակատամարտերի ժամանակ ճապօնացիների թիւը աւելի գերակշիռ է, քան ռուսների և ոչ թէ այն ենթադրութիւններով, թէ ճապօնական շտաբը լաւ տեղեակ լինելով պատերազմական բեմի հանգամանքներին, խորամանկ զօրախաղերով տեղափոխում է զօրքերը այս ու այն կողմ: Անձրևների շրջանում այդպիսի մեծ զօրախաղեր անկարելի են այն լեռնոտ տեղերում, ուր ներկայումս գտնվում են ճապօնական զօրաբանակները:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Թիֆլիս, յուլիսի 14-ին

Կիրակի, յուլիսի 18-ին, գերմանական ժողովարանի դահլիճում հայ և վրացի սիրողները, մասնակցութեամբ դերասան Գէորգ Պարոն-Սարգսեանի, որի դերասանական գործունէութեան 25-ամեակը լրացաւ այս օրերս, ներկայացնելու են «Դօն-Գրիգօրիօ», կօմ. 3 գործ., թարգմանութիւն Թուրեանի, «Փաստաբանի մօտ» վօդեվիլը, թարգմ. Դ. Տէր-Դաւթեանի և մի վօդեվիլ վրացերէն:

Պ. Պարոն-Սարգսեանը գործում է դերասանական ասպարէզում ութսունական թուականներից և մեր լաւ դերասաններից մէկն է եղել:

Նպատակ չունեմ այստեղ երկար խօսել պարոնի գործունէութեան մասին, դրա համար կան կենդանի վկաներ—հայ դերասանները: Ես կամենում եմ միայն յիշեցնել թէ իր ընկերներին և թէ հայ հասարակութեան, որ մեր պարտքն է մի կերպով օգնելու մի մոռացված հայ դերասանի կեանքը բարւոքելու, մի դերասանի, որ 25 տարի կեանք է նուիրել հայ բեմին:

Հ. Բ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Օրէնքների Ժողովածուի» մէջ հրատարակված է, որ Ֆինլանդիայում եղած ռուսական ժողովրդական դպրոցների վերատեսչի (դիրեկտօրի) պաշտօնը վերացված է: Դրա փոխարէն Ֆինլանդիայի ռուսական տարրական և միջնակարգ դպրոցների վարչութիւնը յանձնված է մի առանձին վերատեսչի, որը լինելու է Պետերբուրգի դպրոցական շրջանի կազմի մէջ:

—

Երէկ երեկոյեան ժամը 6-ից սկսված Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան դահլիճում տեղի ունեցան 3 դասախօսութիւններ խօլերայի մասին. առաջին դասախօսութիւնը եղաւ ռուսերէն և կարդաց բժիշկ Ֆէօդօրօվը, երկրորդը՝ վրացերէն. որ կարդաց Վ. Ս. Մուսխելօվը և երրորդը հայերէն, որ կարդաց բժիշկ Լ. Քալանթարեանը:

—

Դեռ Մոսկվայի շրջակայքում պայթած թաթառի աւերումները չը մոռացված, այժմ լսում ենք մի այդպիսի ուրիշ տարերային դժբաղդութեան մասին: Կօստրօմայից հեռագրում են, որ յուլիսի 4-ին քաղաքի շրջանում թաթառ երևաց. առանձնապէս փչացվեցին Շունգիի մօտ եղած գիւղերը. կործանված են մի քանի տներ, ցանքսերը փչացած են:

—

Թիֆլիսի նահանգապետն անցեալ օրն առաջարկեց քաղաքագլխի պաշտօնակատարին՝ քաղաքների օրէնսդրութեան 83-րդ յօդուածի II կէտի հիման վրա՝ դադարեցնել քաղաքային խորհրդի յունիսի 3-ին կայացրած վճիռը քաղաքային վարչութեան ծառայողներին յաւելեալ ռոճիկներ տալու մասին:

—

Թիֆլիսի նահանգական վարչութեան բժշկական բաժինը միջոցներ է ձեռք առնում, որ գիւղական դեղատներում բաւարար քանակութեամբ ախտահանական միջոցներ պատրաստ լինեն՝ խօլերայի երևալու պահուն:

—

Ղազախից գրում են „Т. Л.“ լրագրին, որ վերջին օրերս քաղաքի մօտակայ անտառներում սպանել են անտառային կօնդուկտօր Տրեգուբենկօին: Բոլոր պարագաներից երևում է, որ սպանութիւնը կատարել են Շամշադինի պետական անտառում փայտահատները. այդ անտառամասում էլ գտնվել է սպանվածի դիակը: Դեռ ևս պարզված չէ, թէ ով է սպանել Տրեգուբենկօին, բայց մի բան պարզ է—այն՝ որ սպանութիւնը չէ կատարված կողոպտելու նպատակով:

—

Օդեսսայում ստացվել է բժշկական խորհրդի մի կարգադրութիւնը, որով հաղորդում են, որ օրինական հիմք չը կայ արգելելու բժիշկներին դեղատոմսերը ֆրանսերէն, իտալերէն կամ որ և է ուրիշ օտար լեզուով գրելու, փոխանակ ընդհանրութեան կողմից ընդունված լատիներէնի: Օտար լեզուներով դեղատոմսեր կարելի է գրել, միայն մի պայմանով. դեղագործները պարտաւոր չեն օտար լեզուներով գրված այդ դեղատոմսերով դեղ տալ—եթէ բարեհաճեն, կը տան, եթէ ոչ՝ չեն տայ:

—

Վէնետիայից Մոսկվա է եկել դոկտոր Դ. Ն. Վերգանը, „Словянскій Вѣкъ“ ամսագրի խմբագիրը, որպէս զի ներկայ լինի Չեխովի թաղմանը՝ իբրև ներկայացուցիչ Գալիցիայի ռուսական գրական շրջանների: Պ. Վերգանին լիազօրութիւն է տրված Չեխովի վրա պսակ դնելու,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՑԱՍՈՒՄ

I

19...թ. Հոգեգալստի տօնին Քարկապ գիւղում ըստ սովորականին տեղի ունեցաւ ցասման պատարագ:

Քարկապը իր գաւառում յայտնի է իբրև ամենահացառատ գիւղ. նրա արտերը ամեն տարի բռնում են ընդարձակ տարածութիւն. նրա գութանները ու եզները մարտի սկզբներից մինչև նոյեմբերի վերջերը դաշտից տուն չեն վերադառնում. նրա ցորենը ոչ միայն քանակով, այլ և որակով յայտնի է ամբողջ գաւառում. նա արտահանվում է նոյն իսկ քաղաք: Երբ հարևան գիւղերում հացի պակասութիւն է զգացվում, իսկոյն դէպի Քարկապն են վազում՝ այնտեղից հաց գնելու կամ փոխ առնելու համար. Քարկապը բոլորին էլ պահում, պահպանում, եօլա է տանում մինչև նոր հունձը. նա իր շրջանի գիւղերի գլխաւոր յոյսն ու ապաւէնն է:

Ամեն տարի Հոգեգալստի տօնին Քարկապում կատարվում է ցասման պատարագ, մի շատ խորհրդաւոր ու հանդիսաւոր պատարագ, որին մասնակցելու համար հրաւիրվում են շրջակայ գիւղերի բոլոր քահանաները, դպիրները, գաւառական տիրացուները. հրաւիրվում են իբրև պատւաւոր հիւրեր նաև գիւղական տանուտէրները, դատաւորներն ու իշխանները: Քահանաներից ամենամեծը, աւագը, մատուցանում է պատարագը. միւսները մի-մի փորուրար հագած ու շուրջառ ծածկած պաշտօնակցում են նրան: Հինաւուրց տիրացուները, զանազան երկարութեան ու գոյնի շապիկներ հագած, եկեղեցու դասում խմբված երգում են անընդհատ, երգում են ողբաձայն ու աններդաշնակ. նրանք չեն խնայում իրանց չորացած կոկորդները, իւրաքանչիւրը նրանցից աշխատում է քանի կարելի է բարձր, շատ բարձր երգել. իւրաքանչիւրն իր սիրած եղանակն ու չափը ունի: Նրանց աններդաշնակ ձայները խնկի ծխի թանձր քուլաների հետ բարձրանում են վեր ու ոգևորում ջերմեռանդութեամբ տոգորված գիւղական ամբոխին, ամբոխին, որը աղօթում է բազկատարած, աղօթում է արտասուաթոր աչքերով. նա խնդրում, աղերսում է Ամենակարողից գթութիւն իր համար, հովանաւորութիւն իր արդար վաստակի, իր արտերի ու դաշտերի համար: «Տէր, դարձրու մեզանից քո ցասումը, Տէր Աստուած, քեզ մատաղ»,—լսվում է անընդհատ եկեղեցու այս ու այն անկիւնում: Շատերը բոլոր ժամանակ չոքած, գլուխները գետնին յենած աղօթում ու արտասանում են անընդհատ: «Դարձրու մեզանից կարկուտը, Տէր, կարկուտը, մուկն ու մորեխը»—լսվում է անվերջ:

Ամենաաւերիչ ու սոսկալի ցասումն է կարկուտը, նա մի քանի րօպէում ոչնչացնում է գիւղացու ամբողջ տարվայ վաստակը, ադերսանքներն այդ պատճառով պտտում են գլխաւորապէս կարկուտի շուրջը: Քանի զիլ են երգիչների ձայները, քանի թանձր է խնկի ծուխը, այնքան աւելի ազդու է ժամերգութիւնը ու հետևաբար աւելի ոգևորիչ աղօթող ամբոխի համար: Նրա խորին համոզմամբ ցասման պատարագն է պահպանում նրա արտերն ու խոտհարքները կորստից, Հոգին Սրբոյ շնորհով են նրանք փրկվում կարկուտից. ուստի ցասման պատարագի աջողութեան համար ոչինչ չէ խնայվում, մորթվում են բազմաթիւ մատաղներ՝ ոչխարներ, արջառներ ու նոյն իսկ ամենհի եզներ. կերակրվում են առատութեամբ բոլոր գիւղացիները, հարուստ ու աղքատը, մեծ ու փոքրը. կերակրվում են բոլոր հրաւիրվածները, իսկ վերջը ժողովրդի համար Աստուծու գթութիւնը հայցողները՝ քահանաներն ու դպիրները՝ ստանում են մի-մի մատաղի հէրի, առաջինները նաև մորթի, երբեմնակի նոյն իսկ տաւարի հէրի, որը անհամեմատ մեծ է ոչխարի հէրուց:

Քարկապը չէն, ունևոր գիւղ է. բոլորն էլ գոհ սրտով հեռանում են այնտեղից. բոլորն էլ լաւ հիւրասիրութիւն են վայելում այնտեղ, բաւարարութիւն են ստանում լիովին ու օրհնում են քարկապեցիների օջախը, հանդն ու հանդաստանը, որոնց ցասման պատարագի շնորհով գլխաւորապէս իւրաքանչիւր տարի փրկվում են կորստից ոչ միայն Քարկապի, այլ նրա շրջանի միւս բոլոր գիւղերի արտերն ու խոտհարքները, այգիներն ու ագարակները: Ամեն գիւղ, ուղիղ է, իր հերթին, տարվայ այս կամ այն նշանաւոր տօնին ցասման պատարագ է մատուցանում, բայց ոչ մի տեղ այդ պատարագը այն հրաշագործ զօրութիւնը չէ ունենում, ինչ որ Քարկապում. իրանց չքաւորութեան շնորհով միւս գիւղերը չեն կարողանում ցասման պատարագին այն փայլն ու շուքը տալ, այնքան մատաղներ մորթել, որ երկնքում, ինչպէս հարկն է, լսվի նրանց աղերսանքը...

II

19... թ. ցասման պատարագը Քարկապում կատարվեց առանց հարևան Խաչաշէն գիւղի քահանայ տէր-Զաքարի մասնակցութեան: Քարկապի քահանաները, տանուտէրն ու իշխանները դիտմամբ չը հրաւիրեցին նրան: Պատճառն այն էր, որ տէր-Զաքարը, իրան միւս բոլոր գիւղական քահանաներից մեծ, աւագ քահանայ համարելով, իւրաքանչիւր տարի ցասման պատարագից յետոյ առիւծի բաժին էր վերցնում իր համար մատաղների հէրիներից ու մորթիներից ու այդպիսով զրկում շատերին իր պաշտօնակիցներից: Տարիներ շարունակ բարեկրօն հայրերը համբերութեամբ տանում էին այդ անարդարութիւնը. վերջապէս որոշեցին բողոքել ու պատժել իրանց աւագ կարգակցին. տանուտէրի ու իշխանների համաձայնութիւնն առնելով, չը հրաւիրեցին տէր-Զաքարին, ու այդպիսով 19... թ. ցասման պատարագը անցաւ Քարկապում առանց տէր-Զաքարի մասնակցութեան: Նա զրկվեց փառաւոր կեր ու խումից ու ևս առաւել փափաւոր հէրիներից ու մորթիներից:

Վշտացաւ, զայրացաւ տէր-Զաքարը. այդպիսի անպատւութիւն իր օրում նա չէր տեսել. այդ նրա համար տունքանդութիւն էր: Բարեկրօն տէր հօր զայրոյթը իր չափն ու սահմանը կորցրեց, երբ նա պատարագի հետևեալ օրը իր ժամկոչ մահտեսի Գալստից իմացաւ Քարկապում տեղի ունեցած հանդէսի մանրամասնութիւնները: Մահտեսի Գալուստը ժամկոչ էր ու աւագ տիրացու, հին, իմաստուն, ամենագէտ դպիր: Տէր-Զաքարը առանց նրա մի քայլ չէր անում. իր քահանայի հետ նա էլ զրկվել էր ցասման պատարագին մասնակցելու բաղդից. նրան էլ չէին հրաւիրել, քանի որ այդ անկարելի էր

որի ժապաւէնի վրա պէտք է գրված լինի հետևեալը. «Համառուսական վշտահարին գալիցկո-ռուսական ժողովրդից»:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Թագաւոր Կայսրը, հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրի ամենահպատակ զեկուցման համաձայն, ներկայ տարվայ յունիսի 25-ին, Բարձրագոյն բարեհաճեց բաւարարութիւն տալ Վարշավայի գլխաւոր ոստիկանապետի միջնորդութեանը: Վարշավայի գլխաւոր ոստիկանապետը խնդրել էր, որ Թոյլատրվի իրան IV կարգի երկաթուղիական ձրի տոմսակ տալ այն բոլոր բանւորներին, որոնք անգործ մնալու պատճառով հեռացնում են դէպի իրանց ծննդավայրերը:

—

„Нов." լրագիրը հաղորդում է, որ Վարշավայի գիմնազիան աւարտած երկու օրիորդներ խնդրամատոյց են եղել պատշաճաւոր վարչութեանը, որ իրանց Թոյլատրվի մտնել Վարշավայի անասնաբուժական ինստիտուտը՝ ուսանելու և անասնաբոյժ դառնալու համար: Եթէ Թոյլատրվի այդ օրիորդներին մտնելու անասնաբուժական ինստիտուտը, դա կը լինի մի քայլ ևս դէպի առաջ:

—

Հին-Նախիջևանից գրում են «Нов. Об.»-ին, որ յունիսի 30-ին, երեկոյեան ժամը $7\frac{1}{2}$-ին քաղաքի կենտրոնում մի անյայտ անձ սպանեց նախկին կառավարչական տանուտէր Միխաիլ Կուզնեցովին: Սպանվողը շատ ճարպիկ կերպով խենջալի երկու մահացու հարուած հասցրեց ուղղակի նրա սրտին, որից յետոյ պաղարին կերպով հեռացաւ, ատրճանակը 3 անգամ օդի մէջ պարպելով, որպէս զի հաւաքված ամբոխը նրան ճանապարհ տայ... Այդ սպանութիւնը ժողովրդի վրա շատ զօրեղ տպաւորութիւն է գործել, որովհետև ոչ ոք չէր հաւատում, որ այդ 11 պուդ ծանրութիւն ունեցող հսկան, որը միշտ հետը զէնք էր ման ածում և որի լոկ հայեացքը սարսափ էր ազդում ամենքի վրա՝—կարող էր մեռնել դաշոյնի երկու փոքրիկ վէրքերից:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Կարմիր ծովի վրա եղած դէպքերի առիթով: «Times» լրագրին հեռագրում են Տօկիոյից, որ եապօնական ղեկավարող լրագրները ցաւ են յայտնում Կարմիր ծովի վրա տեղի ունեցած միջադէպերի մասին, որովհետև նրանք կարող են լայնացնել պատերազմական գործողութիւնների շրջանը, որը բոլոր պետութիւնները աշխատում էին սահմանափակել: Ներկայ հանգամանքներում բալտիական էսկադրայի գալը չէ կարող լուրջ սպառնալիք լինել Եապօնիայի համար: Աւելի քիչ վտանգաւոր են նրա համար սև-ծովեան էսկադրայի նաւերը: Բայց իսկապէս ռուս-եապօնական պատերազմի մէջ բարդութիւնները այն վտանգը կը ստեղծեն, որ կը խանգարեն համաշխարհային առևտուրը: (Т. А.)

Կռիւ Շի գետի մօտ: Րէյտէրի գործակալութիւնը հաղորդում է, որ Կուրօկին ստիպեց ռուսներին թողնել Շի գետի վրա ունեցած ամրացրված դիրքը, Մօդուլինից դէպի հիւսիս-արևմուտք և Անպինից դէպի արևելք, հասցնելով նրանց ծանր կորուստներ: Կռիւը սկսվեց յուլիսի 5-ին և վերջացաւ 6-ին: Եապօնացիները կորցրին 420 մարդ: Ռուսաց կորուստները հաշվում են 1000 մարդ: Կուրօկին մօտեցաւ առաւօտեան յուլիսի 5-ին, հալածելով ռուսներին Շի գետի երկարութեամբ: Ռուսները նահանջում էին, կարծես, դէպի հիւսիս, երբ յանկարծ 2 բատալիօն 8 Թնդանօթներով վերադարձան և յարձակվեցին եապօնական առաջապահ զօրքի վրա, որ ահագին կորուստներ կրեց: Ռուսները դիրք գրաւեցին Շի գետի բարձրութեան վրա և ցանկապատեցին գետը փոսերով: Կէս գիշերին եապօնացիները վերսկսեցին յարձակումը: Նախնական ռմբակոծութիւնից յետոյ եապօնական հետևակը գրոհ տուեց: Չը նայելով, որ արտիլէրիան պատսպարում էր, եապօնացիները մեծ կորուստներ կրեցին: Ռուսաց ույժերը բաղկացած էին կոզակների 7 բատալիօնից: Ռուսները Թողեցին տեղում 131 սպանված և 300 հրացան: Յուլիսի 6-ին եապօնացիները յարձակվեցին հետևակ մի բատալիօնի և 1000 հոգու հեծելազօրքի վրա Շօշեապօում: Ռուսները հեռացան Տաիցզէ գետի միւս կողմը: Եապօնացիները ունեցան 17 հոգի վիրաւորված: (Т. А.)

Անգլիական կառավարութեան որոշումը: «Daily News» լրագիրը հաւատացնում է, Թէ կառավարութիւնը որոշել է, որ ոչ մի ռուսական պատերազմական նաւի, ինչ կերպարանքով և երևայ ծովի վրա, Թոյլ չը տան անցնել Բօսֆօրով. բրիտանական սև-ծովեան էսկադրայի մի մասը պէտք է հսկէ Դարդանէլի նեղուցի վրա: (Р. А.)

Մանջուրիայի պատերազմական բեմի վրա եղած վերջին գործերի մասին: Բեռլինից հաղորդում են, Թէ Տօկիոյից հեռագրում են, որ ռուսները յարձակվեցին ռուսաց առաջաւոր դիրքերի վրա Սախօեանի մօտ, Մօտիէնեան լեռնանցքից դէպի արևմուտք: Յամառ և Թունդ կռւից յետոյ ռուսները ստիպվեցին նահանջել: Եապօնացիները այդ գործում 300 մարդից պակաս չը կորցրին: Կռիւը վերանորոգվեց երկուշաբթի Շանտանի մօտ, ուր ռուսները յարձակվեցին եապօնացիների դիրքերի վրա. այստեղ ռուսները քաջութեան հրաշքներ գործեցին: Մի ամբողջ շարք տաք կռիւներից յետոյ, որոնք շարունակ նորոգվում էին 2 օրվայ ընթացքում—երկուշաբթի և երեքշաբթի, եապօնացիները վերջապէս գրաւեցին Շանտանը: Ռուսների կորուստը հաշւում են 1000 մարդ, եապօնացիները կորցրին 425 մարդ սպանված, որոնց մէջ մայոր Խիրօկին, Եապօնիայի նախկին զինւորական կցորդը անգլիական բանակի մօտ, Հարաւային Աֆրիկայում: Նոյն եապօնական տեղեկութիւնների հիման վրա, Տօկիօում օրից օր սպասում են Պորտ-Արտուրի վրա վճռական գրոհ տալու լուրին: Բոլոր նաւերը արդէն պատրաստված են այդ շտուրմի համար: (Борж. Вѣд.)

Պօրտ-Արտուրի դրութեան մասին: Լոնդոնից հեռագրում են, որ գործերի դրութեան մասին Պօրտ-Արտուրում ցամաքի և ծովի կողմից ստացվում են հակասական լուրեր, որոնց ստուգումը դժուար է: «Daily Tel.» հաղորդում են Չիֆուից, որ փախստական-չինացիների խօսքով, որոնք եկել են ջօնկաներով, ռուսաց պատերազմական նաւերը Պօրտ-Արտուրի նաւահանգստում ոչ մի վնաս չեն կրել վերջին օրերը և կատարեալ ռազմիկ պատրաստականութեան մէջ կանգնած են նաւահանգստում: Նոյնպէս և ռուսաց ականանաւերը գործում են կանօնաւորապէս, պահակազօրքը ոչ մի զրկանք չէ կրում, մարդիկ ամեն օր ստանում են լրիւ իրանց բաժինները: Նաւաշինարանում, ուր աշխատում են 700 մարդ, այժմ ոչ մի նաւ չէ կարկատվում: Եապօնացիների շարժումները Թելադրում են կարծել, որ գլխաւոր յարձակումը կը լինի արևելեան կողմից և ցամաքային եապօնական զօրքերին կաջակցէ նաւատորմը: (Бирж. Вѣд.)

ՆԱՄԱԿ ԻՏԱԼԻԱՅԻՑ

—

Հռոմ, յուլիսի 12-ին

Վատիկանում

(Պիոս X, կարդինալներ Գոտտի և Մէրրի-դէլ-Վալ)

Իսկ այսօր ես բախտ ունեցայ առանձին ունկնդրութեան ընդունվել կաթօլիկ եկեղեցու պետի, նոյն ինքն Պիոս X-ի կողմից, հետևեալ պարագաների մէջ: Երկու օր առաջ հ. Մինաս վ. Նուրիխան պապի majordomo-ից (պալատական տեսուչ եպիսկոպոս) ընդունելութեան տոմսակ էր վերցրել իր և ինձ համար: Ժամանակ որոշվել էր այսօր երեկոյեան ժամի 5-ին: Մենք արդէն՝ դրանից կէս ժամ առաջ մտանք Վատիկան, անցնելով ս. Պետրոս եկեղեցու շուրջը: Դուռը պահպանվում էր տեգաւոր շվէյցարացի պահապաններով: Մի քանի լայն սանդուղքներ բարձրանալուց յետոյ պապական ժանդարմը մեզ դիմաւորեց, քննեց մեր տոմսակը և Թողեց, որ անցնենք: Մտանք մի ընդարձակ դահլիճ, միշտ նոյն սքանչելի նկարներով պատերի վրա, իսկ աթոռները պարզ էին: Նստանք այդտեղ: Հետզհետէ սկսեցին մտնել ուրիշ անձինք, գլխաւորաբար օտարերկրացի ուխտաւորներ, որոնց մեծ մասը կանայք էին: Կային նաև մի քանի եկեղեցականներ և մի իտալացի կոմս իր շքանշաններով: Ես Ֆրակով էի, ինչպէս պահանջում էր էտիկէտը: Ուխտաւորների Թիւը գնալով աւելացաւ, այնպէս որ ինչպէս յետոյ նկատեցի 4 սենեակ բոլորովին լցվել էր նրանցով: Այցելուների Թւում էր պապի մօտ ազգականներից մի ջահիլ տիկին իր ամուսնու և փոքր աղջկայ հետ:

Երբ ժամը 5 մօտեցաւ, պապի սենեկապետը եկաւ, հայր Մինասին, ինձ և պապի ազգականներին հրաւիրեց ներս. մեզ տարան գահական սենեակը, որ Վատիկանի ամենից հանդիսաւոր դահլիճն է, ուր պապը ընդունում է Թագաւորներին և դեսպաններին: Դահլիճի մէջտեղի պատի մօտ դրված էր Հռոմի քահանայապետի ոսկէ գահը, կարմիր Թաւշէ բարձով և ոսկէ ու Թաւշի սքանչելի ամպհովանիով: Գահի ուղղակի դիմացը Թաւշապատ սեղանի վրա կանգնած էր մի մեծ խաչելութիւն: Իսկ երկու կողմնակի պատերի մօտ դիմացէ դիմաց դրված էին 2 մարմարեայ կօնսօլներ և սրանց վրա էլ Թանգագին ժամացոյցներ: Դահլիճի յատակը գոյնզգոյն ընտիր մարմարիօնից էր. պատերը և դռները կարմիր մետաքսեայ պաստառով էին պատած, իսկ պատուհանների վարագոյրները կանաչ և սպիտակ մետաքսից: Գահական դահլիճից դէպի ներս գտնվում էին պապի ներքին անձնական բնակարանները, աշխատութեան և մասնաւոր ունկընդրութեան սենեակները: Բայց ինքը պապը իբրև վերին աստիճանի պարզ մարդ, վերևի յարկի մի երկու անպաճոյճ սենեակում էր բնակվում, վարելով չափազանց պարզ կեանք. միայն պաշտօնական ընդունելութիւնների ժամանակ իջնում էր երկրորդ յարկի այս շքեղ դահլիճները:

Մոռացայ ասել, որ գահական դահլիճի ոսկեզօծ սքանչելի զարդերով լի առաստաղի մէջ տեղը հաստատված էր պապական զինադրոշմը. նոյն զինադրոշմը աւելի փոքր չափով դրված էր գահի շքեղ ամպհովանու ճակատին: Գահական դահլիճից դուրս միւս ընդունելութեան սենեակներում նստող հարիւրաւոր եւրօպացի ուխտաւորներ կամ այցելուներ հեռուից մտիկ էին տալիս և զարմանքով միմեանց նկատում, որ մի մօրուքաւոր արևելցի քահանայ և մի պարզ, Ֆրակով աշխարհական այդպիսի պատուի էին արժանանում և գահական դահլիճի մէջ էին ընդունվել: Մի երկուսը փորձեցին նոյնպէս ներս մտնել և նստել մեր կողքի աթոռների վրա, բայց սենեկապետը եկաւ քաղաքավարի կերպով խնդրեց դուրս գալ այդտեղից: Յանկարծ մեր դահլիճի կողքի դռներից մէկը բացվեց և մի սենեկապետ, ամբողջովին բորդօ գոյնի զգեստներ հագած, արծաթէ ափսէի վրա բերեց պապի պաշտօնական գլխարկը և դրեց սեղանի վրա. դա նշան էր, Թէ պապը այնտեղ է և սկսում է ընդունելութիւնը: Մի ուրիշ դռնից ներս մտաւ պապի պալատական տեսուչ մօնսինեօրը և հայր Նուրիխան վարդապետին և ինձ հրաւիրեց պապի ներքին բնակարանը, կաբինէտը: Ես սպիտակ ձեռնոցներս, որ մինչև այն ժամանակ ձեռքս

առանց տէր-Զաքարի: Մահտեսի Գալուստը դէպքի մանրամասնութիւնները իմացաւ Քարկապից վերադարձած խաչաշէնցի հիւրերից: Նա էլ տէրտէրի պէս սաստիկ վշտացաւ ու զայրացաւ. իբրև փորձված, «իմաստուն» մարդ նա գիտէր, որ այդ բանը անպատիժ չէ անցնելու քարկապեցիների համար. համոզված էր, որ առանց տէր-Զաքարի պէս սուրբ մարդու ու իր մասնակցութեան ցասման պատարագը մի սովորական, հրաշագործ ույժից զուրկ ժամասացութիւն է եղել, որից անմտութիւն էր որ և է օգուտ սպասել: «Իրանց ձեռքերով իրանց տները քանդել են քարկապեցիները,—ասաց մահտեսի Գալուստը, լսելով իր համագիւղացիներից մանրամասնութիւնները,—Աստուած նրանց անպատիժ չի Թողնի, Աստուած նրանց խելքի բերի...»:

Երբ տէր-Զաքարը լսեց բոլոր մանրամասնութիւնները, սաստիկ զայրացած դարձաւ մահտեսի Գալստին ասելով.

—Մահտեսի Գալուստ, ինչ, ինչ. ասում ես՝ երեսուն ոչխար են մորթել ու օխտը տաւար. եանի հաւատամ, հաւատամ. ճշմարիտ ես ասում:

—Հա, ա տէր, երեսուն ոչխար ու օխտը տաւար. նրանցից երեքը արջառ, չորսը եզը:

—Չորս եզը, չորս եզը,—կրկնեց ինքն իրան տէր-Զաքարը,—հէրու Հոգեգալստին երկու եզըն էին միայն մորթել. էս տարի իմ աջըու են չորսը մորթել:

—էն էլ ո՛նց եզներ, ո՛նց,—ասաց մահտեսի Գալուստը,—մինը մի գոմէշի չափ. ամեն մինի հէրում, ասում են, մի փութ միս ա ըլել ամենապակասը:

—Ադա, ո՞ւմն են ըլել եզները:

—Մինը Դաշունցն ա ըլել, մինը Քիքունցը, մինը Վհրդիի Թոռանը, մինն էլ Կուշունցը:

—Չըլի՞ Կուշունց Ծաղիկ եզն ա ըլել, էն որ հէրու իմ ձեռքով պոչը խուզեցի էս տարվայ ցասման պատարագի համար:

—Հէնց Ծաղիկն ինքն ա ըլել:

—Այ նրա միսը ոչ մարսեն իմ կարգակիցները, ոչ. աղու զահրիմար դառնայ նրանց գլխներին ու սպանի նրանց. ես լաւ գիտեմ, որ նրանք են ինձ կանչելը խափանել, որ ինչ ա,—հէրիքն ու մորթիքը մենակ իրանք մարսեն: Տէր-Ղազար,—ասաց Քարկապի աւագ քահանայի հասցէին տէր-Զաքարը,—Կուշունց Ծաղիկ եզան հէրիքը աչքումդ կենան, էդ աչքումդ. առանց ինձ նրա միսը դու ո՞նց կերար, ա զահրիմար ուտես դու: Լաւ, լաւ. տես քո ու քո ժողովրդի գլխին տէր-Զաքարը ինչ օյին ա դնելու, տես, լաւ Թամաշա արա, լաւ մտիկ տուր. իմ զօրութիւնը շուտով ես քեզ նշանց կը տամ:

—Մենակ տէր-Ղազարը չի կերել ահր հէրիքը,—ասաց մահտեսի Գալուստը,—երեսուն ոչխարից ու օխտը տաւարից օխտանասուն չորս հէրի ա ըլել, երեսունօխտը մորթի ու կաշի, երեսունօխտը գլուխ ու հարիւր քառասուն ութ ոտը. տեղովը տէրտէրներն ու տիրացուները բաժանել են ու իրանց տները տարել: Ասում են, որ մենակ մածնաշէնցի տէր-Գէորգը, իբրև աւագ երէց ու պատարագիչ, երկու հատ տաւարի հէրի ա տարել, չորս հատ ոչխարի, մի եզան կաշի ու հինգ հատ ոչխարի մորթի, մի տաւարի գլուխ ու չորս ոտը, երեք էլ ոչխարի գլուխ ու տասներկու ոտը: Մնացածներից էլ ամեն մինը իր խելքի կտրած ու սրտի ուզած մի բան ա ճանկել ու տարել: Ես ու դու ենք ամեն բանից զրկվել, մաղըուն մնացել:

—Մաղըուն չենք մնալ, մենք նրանցից շատ կը շահվենք. համբերի, մահտեսի,—ասաց տէր-Զաքարը:

—Ո՞նց, ա տէր:

—Տէրը գիտում ա. դու միայն տէրին լսի. նա քեզ իմաստութիւն դեռ շատ կը սովրցնի: Ասում ես՝ հէրիքը տարել են, մորթիքը տարել են. բան չի կայ. զարդ մի անիր. մենք էլ կը տանենք, մենք նրանցից շատ կը տանենք: համբերի:

—Ա՛ տէր, ահր ո՞նց է. մի ասա տեսնեմ, քեզ արքայութիւն ըլի:

—Էգուց սարին քեզ կասեմ, սարին. էնհէնց մի ցասում բերեմ քարկապեցիների համար, որ յաւիտեան չը մոռանան, յաւիտեան: Ի՞նչ ա, նրանք գիտում են, Թէ ցասումից պրծել են. առանց ինձ նրանք եթէ տասը ցասման պատարագ էլ անեն, էլի չեն պրծնիլ Աստծու ահեղ դատաստանից, այնքան շատ ու ծանր են նրանց մեղքերը. էնհէնց մի ցասում պտեմ հայցել նրանց համար, որ երկինք ու երկիր սարսեն անգամ: Թէ նրանք և Թէ մեր գիւղացիք իմ պահածն են. էս սաղ մհալը իմ աղօթքներով ու ապաշխարանքով ես եմ պահում, ես միմիայն. ուրիշ ոչ մի երէց ժողովրդի համար ցաւում չի. քանի-քանի անգամ եմ բոբիկ ոտներով երաշտ տարիները սուրբ Արթօնի սարը գնացել ու այնտեղից աշխարհի համար հրաշագործ քար ու նրա հետ միասին անձրև, կեանք ու փրկութիւն բերել. քանի-քանի անգամ եմ մեծ աւետարանը շալակած սար ու դաշտ դուրս եկել ու ժողովրդի համար Աստծուց ողորմութիւն, գթութիւն խնդրել: Կեանքս Արթօնի ճանապարհին եմ մաշել. ծառայ եմ նրա սուրբ զօրացը. խնդիրքս միշտ կատարել ա. խաթրս պահել է, քէֆիս դիպել չի. աշխարհքի համար անձրև ա ուղարկել իմ խնդրանօք: Ո՞ւմ համար եմ չարչարվել ու կեանքս մաշել—քարկապեցիների համար, մեր գիւղացիների համար, արար աշխարհի համար: Քարկապեցիները հիմի մոռացել են էդ. ինձ բանի տեղ չեն դնում. ցասման պատարագը առանց ինձ են անում. մատաղի հէրիքը ուրիշներին են ուտացնում: Լաւ, տեսնեմ՝ ո՞նց են ցասումից ազատվում. նրանց էնհէնց պատիժ պտեմ տալ, որ տէրտէրով, տանուտէրով ու իշխաններով գան ինձանից ներողութիւն խնդրեն ու միանգամից օխտը տաւար մորթեն իմ առաջին, օխտը տաւար: Հը, լաւ եմ ասում,—դարձաւ նա մահտեսի Գալստին,—մաքիս հաւան ե՞ս. պատիժ չը տամ նրա՞նց, արժանի չե՞ն. դու ու քո Աստուածը, ճշմարիտ ասա. էս բանը քեզ հետ միասին պտեմ գլուխ բերել:

—Արժանի են, տէ՛ր, ա տէր,—ասաց մահտեսի Գալուստը,—պատժի, որ Աստծուն միտները պահեն:

—Լաւ, դէ էգուց գիշերով, դեռ մութը, լուսաբացից առաջ, բուրվառը, խաչը, աւետարանը ու շուրջառը վերցրու ու եկ գնանք սարը: Էգուց առաւօտ ժամ չեմ ասիլ. պէտք է այնպէս գնանք, որ մեզ տեսնող չը լինի:

Մահտեսի Գալուստը, սաստիկ հետաքրքրված՝ Թէ ինչպէս պէտք է տէր-Զաքարը պատժէ քարկապեցիներին, գնաց տուն, խոստանալով ճշդութեամբ կատարել տէր հօր պատւէրը:

(Կը շարունակվի)

էի բռնել, սկսեցի ձեռքս անցնել. անմիջապէս սենեկապետը մօտեցաւ և խոնարհութեամբ նկատեց—senza guanti, signori, ձեռնոց պէտք չէ դնել, պարոն։ Էտիքէտը պահանջում էր, որ պապին առանց ձեռնոցների ներկայանանք։ Ձեռնոցները դրի գրպանս։

Պալատական տեսուչ մօնսինեօր Բիսլէտի յայտնեց, թէ իմ մասին առանձնապէս արդէն զեկուցել է Պիոս X-ին և առաջնորդեց մեզ։ Երկու ներքին սենեակներից անցնելով, դէպի աջ դարձանք. երրորդ սենեակի դրան առջև կանգնած էր Հռոմի եկեղեցու պետը, Պիոս X քահանայապետը միջին հասակով, սպիտակ մազերով, ամբողջապէս սպիտակ հագնված մի պատկառելի ծերունի։ Մտանք նրա գտնված սենեակը. նախ հայր Նուրիխան վարդապետ ծնկաչոք համբուրեց նրա ձեռքը և ներկայացրեց ինձ։ Այն ժամանակ ես ևս մի ծունկս խոնարհեցնելով մօտեցայ Պիոս X-ի ինձ մօտեցրած ձեռքին և համբուրեցի նրա քահանայապետական մատանին։ Ես յայտնեցի քահանայապետին, որ Կովկասի կաթոլիկ հայերը մատուցանում են իրանց խորին մեծարանքը և որդիական հնազանդութիւնը և ցանկանում են անկեղծ՝ տեսնել նորին սրբութիւնը երկար ժամանակ քահանայապետական աթոռի վրա։ Սուրբ հայրը շատ սիրալիր կերպով լսում էր ինձ և երբ վերջացրի, պատասխանեց։ «Տարէք նրանց բոլորին մեր օրհնութիւնը. Թող աղօթք անեն ինձ համար»։ Յետոյ տալով ինձ իր օրհնութիւնը, յայտնեց իր շնորհակալութիւնը։ Հրաժեշտի ժամանակ, երբ համբուրում էի նրա ձեռքը, պապը ասաց ինձ։ «Grazia tanti» «շատ շնորհակալ եմ»։ Այնուհետև նա մի քանի մտերմական խօսքեր փոխանակեց հայր Նուրիխանի հետ, որի հետ բարեկամական յարաբերութեան մէջ է և մենք հեռացանք։ Երբ անցնում էինք ընդունելութեան սենեակներով, որոնք ամբողջապէս լցվել էին ամեն կողմից Հռոմ թափված ուխտաւորներով, շատերը հետաքրքրութեամբ էին մօտիկ տալիս մեզ, որ արժանացել էինք ս. պապի առանձին ունկնդրութեան։ Մեզնից յետոյ մօնսինեօր Բիսլէտի ներս հրաւիրեց պապի ազգականներին և իտալացի կոմսին։ Իսկ միւս ուխտաւորների և այցելուների համար՝ քահանայապետը պիտի գար, շրջան անէր նրանց մէջից, որ ամենքը կարենային նրան տեսնել և ձեռքը համբուրել։ Մեր ունկնդրութիւնը տևել էր ընդամենը 10 րօպէ։ Պիոս X-ի պարզ վերաբերմունքը և անկեղծ խօսքերը խորին տպաւորութիւն են թողնում բոլոր նրան մօտեցողների վրա։

Սարուխան

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Խոյ, 27 յունիսի

Մի քանի օր առաջ տեղս հասաւ Խոյի նոր դատաւոր Զարղամուլ-Մուլքը, որ հէնց իր պաշտօնավարութեան սկզբներում ուշադրութիւն դարձրեց մի շարք խնդիրների վրա, որոնք վերաբերում էին ժողովրդի օգտին. նա շուկայի բոլոր նպարավաճառներին հրամայեց, որ նոր երկաթէ կշռաքարեր ունենան, որովհետև հինները, քարից-աղիւսից լինելու պատճառով, կարող են մաշվել և թեթևանալ, ճոթավաճառների երկարութեան չափերն էլ նա քննել տուեց։ Նա՝ ինչպէս երևում է, մի շարք կարգադրութիւններ պիտի անէ, եթէ երկար ժամանակ մնայ այստեղ։ Ժողովուրդը գոհունակութեամբ է խօսում նրա մասին։

Վերջերս այս կողմերում բաւական անապահովութիւն է տիրում՝ ինչպէս լսում ենք, քիւրդերը պատրաստվում են սահմանագլխի գիւղերում կողոպտումներ անել։ Դատաւորի կարգադրութեամբ Խոյի շրջակայ պարսկաբնակ գիւղերը զգոյշ միջոցներ են ձեռք առնում, որ պէտք եղած ժամանակ չարիքի առաջն առնեն. Իւրաքանչիւրը՝ պարտաւոր է աւազակների երևացած դէպքում անմիջապէս դատաւորին լուր հաղորդել։ Սալմաստի շրջակայ գիւղերից մի քանիսի անասուններից արդէն քիւրդերը տարել են։

Անցեալներում Խոյից դէպի Մաքու, վեց ժամ հեռու գտնվող Կարա-կուշ պարսկական գիւղի մօտ քիւրդերից ծանրապէս վիրաւորվում է մի աղքատ հայ ճամբորդ, իր ոչինչ չունենալու պատճառով, որ կողոպտէին։ Տեղիս գերման-հայկական որբանոցի կառավարչուհի յարգելի օր. Ա. Հառնաքը մեծ ցաւակցութեամբ վերաբերվեց դէպի նա և շուտով պէտք եղած միջոցները ձեռք առաւ նրան բժշկելու համար. այս յարգելի օրիորդը առաջին անգամը չէ, որ աղքատ և անկարող հիւանդներին ցոյց է տալիս իր օգնութիւնը։

Հինգ օր առաջ Սալմաստից Ուրմի տանող ճանապարհի վրա գտնվող Ղուշչի քիւրդական գիւղը յանկարծապէս մեծ հեղեղի է ենթարկվում, որին զոհ են դառնում 120 մարդիկ, բազմաթիւ բեռնակիր ձիեր, էշեր, ուղտեր և ապրանքների բեռներ, որոնց բոլորին էլ հեղեղը քշում է Ուրմիի լճի մէջ, որը գիւղից կէս ժամվայ ճանապարհ հեռու է։

Ար. Արամեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Новое Время» լրագրի մէջ կարդում ենք. «Բուլգարական մինիստր-նախագահ Պետրովը, «Գալիչանին» լրագրի ասելով, նորերս մի ճառ արտասանեց մակեդօնական գործերի մասին, որով ուղղակի խիստ պարսաւ է կարդում Բ. Դրան։

Մենք վարում ենք—ասել է Պետրովը—Բ. Դրան վերաբերմամբ ամենալօյալ քաղաքականութիւն. բայց դա անբաւական է հանդիսանում դրութիւնը բարւոքելու Մակեդօնիայում, որովհետև այն հաստատութիւնները և օրգանները, որոնք ստեղծված են հսկելու ռէֆօրմների վրա և պաշտպանելու մակեդօնական ժողովուրդը թիւրքական հալածանքներից և անիրաւութիւններից, անկարող են հանդիսանում իրագործել իրանց ստանձնած պաշտօնը։ Եթէ մեծ պետութիւնները, յիրաւի, կամենում են օգուտ տալ Մակեդօնիային, նրանք պէտք է համոզվեն, որ անհրաժեշտ է ձեռնարկել աւելի լայն և եռանդուն միջոցների։ Բուլգարիան կարող չէ ոչինչ անել Մակեդօնիայի համար. նրա գործունէութեան շրջանը իր սահմաններից չէ կարող դուրս գալ, իսկ Մակեդօնիայի ներքին դրութիւնը ամբողջովին կախված է մեծ պետութիւնների պտղաբեր գործունէութիւնից։ Քրիստոնեայ ժողովրդի գանգատները թիւրքական բռնութիւնների մասին կը դադարեն միայն այն ժամանակ, երբ մեծ պետութիւնները կը դիմեն աւելի ազդեցիկ միջոցների. միայն այն ժամանակ կարելի կը լինի մտածել երկրի տնտեսական դրութեան բարւոքման մասին։

Մակեդօնիայի, կամ աւելի ճիշդն ասելով նրա ծայրահեղ տարրերի հետ համաձայնութիւն է կայացրել հայկական յեղափոխական կոմիտէտը։ Այդ կոմիտէտը գործում էր 1886 թւին և այժմ վերսկսել է իր գործունէութիւնը քիւրդերի հայերի վրա կատարած նոր յարձակումների առիթով։ Կոմիտէտը ուղարկել է դիպլօմատիական ներկայացուցիչներին, մինիստրներին և Կ. Պօլսի այլ բարձրաստիճան պաշտօնեաներին մի կոչ, տպված վառ կարմիր թղթի վրա։ Կոչի մէջ ասված է, թէ կոմիտէտը մի շարք արհաւիրքների կը դիմէ անձանց և հասարակական շինութիւնների դէմ, եթէ մեծ պետութիւնները վերջ չը դնեն Հայաստանում և Մակեդօնիայում տիրող սարսափին»։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

14 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի հեռագիրը Նորին Մեծութեան յուլիսի 13-ից. «Յուլիսի 12-ին, ցերեկվայ երկրորդ ժամին, աննշան թնդանօթաձգութիւնից և հրացանաձգութիւնից յետոյ մեր յետ գնացող զօրամասերի հետ, հակառակորդը գրաւեց Դաշիչաօ։ Նրա հետևակ զօրքի մօտաւորապէս մէկ դիվիզիա առաջ շարժվեց մի փոքր դէպի հիւսիս Դաշիչաօից Խայչէն տանող մեծ ճանապարհով։ Դեռ ես չեն ստացված մանրամասն զեկուցումներ յուլիսի 10-ին և 11-ին տեղի ունեցած կռիւների և կորուստների մասին։ Սիւնեանից Դալինեան լեռնանցքի վրայով յուլիսի 12-ին երկու եապօնական բատալիօն, որ առաջ էր շարժվում Խուազօ հովտով, ճակատից և թևից հրացանաձգութեան ենթարկվեց մեր կամաւոր կօմանդայի կողմից, որ գրաւել էր բարձունքը մեր դիրքի առջև Նանգուալինի մօտ։ Եապօնացիների սկզբի վաշտը ցրվեց անկարգութեամբ, կորցնելով մինչև 50 մարդ։ Հակառակորդի յարձակումը յուլիսի 12-ի ընթացքում այլ ևս չը վերսկսվեց։ Յուլիսի 13-ին առաւօտեան 5 ժամից եապօնական երկու բատարէաներ կրակ բացին Սեակուշանի և Տուշուֆանի մօտ, բայց շուտով դադարեցրին կրակը։ Մինչև կէս օրը յուլիսի 13-ին հակառակորդը յարձակում չը սկսեց։ Լեռսեան Ֆինխուանչէն և Լեռօեան—Սայմայցզիի ուղղութեամբ ամեն ինչ հանգիստ է։

ՄՈՒԿԴԷՆ։ 13 յուլիսի։ (Սեփական թղթակցից)։ Յուլիսի 11-ի և 12-ի կռւի մէջ մեր հարաւային ճակատի զօրքերին առաջնորդում էր գեներալ-լէյտենանտ Զարուբաեվ, 4-րդ սիբիրեան զօրաբաժնի հրամանատարը։ Կռւի ժամանակ երևան հանվեց եապօնացիների յարձակումը լեռնանցքներից դէպի Սիմուչէն և Խայչէն, որը և դրդեց գեներալ Զարուբաեվին, ղեկավարվելով առաջուց ստացած ցուցմունքներով, հրաման արձակել, որ մեր ոյժերը յետ քաշվեն Դաշիչաօից դէպի հիւսիս։ Եապօնացիները մեզ հալածելու դիտաւորութիւն չը ցոյց տուին։ Յետ քաշվելը տեղի ունեցաւ կատարեալ կարգապահութեամբ։

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ, յուլիսի 14-ին։ (Սեփական թղթակցից)։ Չիֆուից հաղորդում են, որ Մօղժի նաւահանգիստը հիւանդանոց է դարձել ջարդված փոխադրիչ և ուրիշ նաւերի համար։ «Սադօմարու» փոխադրիչ նաւը, որ վնասվել է մեր վլադիվօստօկեան էսկադրայից, այնտեղ տարվեց. օգնութեան հասաւ ափային պաշտպանութեան նաւը, բայց ափն ընկաւ։ Նաւը փրկելու համար ուղարկվեցին երկու փոխադրիչ նաւեր, որոնք վնասվեցին փշուր փշուր անելով նրա քթային մասը, և այդ ժամանակ մի փոխադրիչ նաւ ջրասոյզ եղաւ, իսկ միւսը վնասուածքներ ստացաւ։—Վլադիվօստօկեան ծովային հիւանդանոցում բժշկվում են 9 եապօնական ծովագնացներ «Իզումիմարու» փոխադրիչ նաւից. նրանք գոհունակութիւն են յայտնում դէպի նրանց լաւ և հոգատար վերաբերմունքի համար։

ՊԱՐԻԶ։ Յուլիսի 13-ին Լուբէի պատւոր նախագահութեամբ և Դէլկասէի նախագահութեամբ արտաքին գործերի մինիստրութեան թանգարանի հիմքը դրվեց։ «Ֆիգարօ» հաղորդում է, որ այդ թանգարանում գտնվում է Վիլհէլմ կայսրի ալէգորիական պատկերը «Եւրօպայի ժողովուրդներ, պաշտպանեցէք ձեր ամենասրբազան ստացուածքը»։ Թանգարանում պահվում է նոյնպէս այն գրիչը, որով Բիսմարկ ստորագրեց զինադադարը և խաղաղութեան նախնական պայմանները։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի հեռագիրը Նորին Մեծութեան 1904 թւի յուլիսի 13-ից. «Յուլիսի 13-ին կէսօրից յետոյ 11 ժամին ես ստացայ գեներալ-լէյտենանտ Զարուբաեվից հետևեալ հեռագիրը. «Յուլիսի 11-ին առաւօտեան 5 ժամին եապօնացիները, կենտրօնանալուց յետոյ յուլիսի 10-ին, սկսեցին յարձակումը։ Ինձ յանձնված զօրքերը գրաւեցին դիրքը Նանդալինի մօտ, բարձունքները Ցեանչժայցզիից դէպի հարաւ և աջ թևի վրա Տեանցզեատուն—Ինատունի և Սանցզեացզիի մօտ, սկսեցին թնդանօթաձգութիւնը զօրքերի դէմ, որոնք գրաւած ունէին այդ վերջին երեք կէտերի գիծը և համարեա չը դադարեցրին թնդանօթաձգութիւնը 15 ժամ շարունակ։ Մօտ 6 ժամին սկսվեց թնդանօթաձգութիւնը և այն զօրքերի վրա, որոնք զետեղված էին Ցեանչժայցզի—Նանդալինի մօտ, այնպէս որ կրակը սաստկացաւ առաւօտեան 7 ժամին և սկսեց կենտրօնանալ Ցեանչժայցզիից դէպի հարաւ գտնվող դիրքի վրա։ Դաֆանշէնի կողմից երևաց մէկ բատարէա, որը կրակ էր թափում գիւղի վրա։ Նանդալինի մօտ մեր դիրքի դիմաց, Ցիլաօգօուից դէպի հարաւ գտնվող հեծելազօրքի զեկուցումների համեմատ, Տանչիի կողմից թշնամին չերևաց։ 11-դ ժամի վերջում սկսեց պարզ երևալ եապօնական հետևակ զօրքի համախմբումն Մանցզեատուն—Եանցափօու—Դաֆանշէն շրջանում։ Կրակը սկսեց կենտրօնանալ զօրքերի վրա Ցեանչժայցզիից դէպի հարաւ գտնվող բարձրութիւնների վրա։ Այդ ժամանակ եապօնական հետևակ զօրքը երկու բատալիօններով սկսեց գրաւել լեռը, որը Դաֆանշէնից դէպի հիւսիս-արևմուտք է գտնվում, բայց յետ մղվելով այնտեղից մեր արտիլէրիայի կրակով, փախաւ։ Մեր ռումբերն ընկնում էին հէնց թշնամու զօրասիւնի մէջ։ Մօտ 11 ժամին մեր զօրքերի վրա, որոնք կանգնած էին բարձունքների վրա Ցեանչժայցզիի մօտ, կրակ էին թափում ոչ-պակաս քան երեք-չորս բատարէա, այն ժամանակ մեր մէկ հետևակ և մէկ հեծեալ բատարէաները Նանդալինից սկսեցին վերաձիգ կրակ արձակել Դաֆանշէնի ուղղութեամբ և միանգամից պակասեցրին եապօնացիների կրակի ոյժը։ 11-դ ժամի սկզբին Ցեանչժայցզիի մօտ ուժեղացրվեցին բատարէաները պահեստից։ Մեր կրակը նշանաւոր կերպով թուլացրեց թշնամու բատարէաների կրակը։ Ցերեկվայ մօտ 2 ժամին, մեր արտիլէրիան Նանդալինից, փոխելով ճակատը, կրակ բացեց Դաֆանշէնի ուղղութեամբ։ Կրակը այնքան աջողակ էր, որ այդ բաժնի զօրքերը փորձեցին յարձակում գործել եապօնացիների աջ թևի վրա։ Առաջ ուղարկված բատալիօնը միանգամից երևան հանեց թշնամու գծի մեծ պահեստազօրքերը, սկսեց մեծ կորուստներ հասցնել և ստիպված էր յետ նահանջել։ Հէնց այդ ժամանակ եապօնացիները Վանչանգօի մօտ եղած բարձունքներից առաջ բերին էլի ոչ պակաս քան երեք բատարէաներ։ Ցերեկվայ մօտ 4 ժամին եապօնական հետևակ զօրքի համախմբումն ստիպում էր ենթադրել, որ նրանք կամենում են պատռել մեր դիրքը Ցեանչժայցզի գիւղի ուղղութեամբ, ուր գտնվում էր բարնաուլեան գունդը։ Ռազմական գծի վրա արդէն կային առնուազը՝ եապօնական 5—6 բատալիօն։ Թշնամու թնդանօթաձգութիւնը զօրանում էր։ Երեկոյեան ժամը 7½-ին եապօնացիների կրակը հասաւ ամենաբարձր աստիճանին, և արևի վերջին ճառագայթների հետ միասին թշնամին վրա պրծաւ բարնաուլեան գնդի վրա՝ գրոհ տալով։ Գնդին օգնութեան էին հասել 3 բատալիօն։ Բարնաուլեան գնդի հրամանատար գնդապետ Դոբրօտինը կտրճաբար յետ էր մղում եապօնական յարձակումները, 4 անգամ սուիններով յարձակման դիմելով։ Բարնաուլցիները թշնամուց խլեցին հրացաններ և այլ մթերքներ, որոնց թիւը դեռ ևս պարզված չէ։ Երեկոյեան ժամը 9-ի մօտերը թնդանօթաձգութիւնն սկսեց լռել, բայց հրացանաձգութիւնը շարունակվեց մինչև ուշ գիշեր։ Մենք պահեցինք մեր բոլոր դիրքերը։ Ճակատամարտը վերջանալուց յետոյ պարզվեց, որ մեր 18 բատալիօնի դէմ գործում էին առնուազը եապօնական 2 դիվիզիա և ճնշող քանակութեամբ բատարէաներ։ Դիրքերի ընդհանուր երկարութիւնը հասնում էր 16 վերստի։ Այդպիսի պայմաններում ես անտեղի համարեցի ճակատամարտը շարունակել միւս օրն էլ և վճռեցի քաշվել դէպի հիւսիս։ Դիրքերից յետ նահանջելը կատարվեց ամենամեծ կարգով։ Կորուստները դեռ պարզված չեն, բայց կարելի է ենթադրել, որ շարքից դուրս են ընկել մօտ 20 օֆիցէր և 600 զինուոր։ Օֆիցէրների թւում ծանր վիրաւորված է Տօմսկի գնդի հրամանատար գնդապետ Ուսպենսկին։ Պաշտօնս պարտաւորեցնում է վկայել ինձ հպատակվող բոլոր զօրքերի աչքի զարնող տոկունութիւնը այդ 15 ժամեայ ծանր ճակատամարտում։ Առանձնապէս արտայայտվեց անյողդողդ տոկունութիւնը սիբիրեան գնդերի, որոնց վրա թափվեցին եապօնացիների գլխաւոր հարուածները։ Ոչ մի մատնաչափ տեղ դիրքերից չը զիջան, չը նայելով թւական առաւելութեան և կենտրօնի վրա եղած կրկնված յարձակումներին, ուր գործը 4 անգամ հասաւ մինչև սուինների կռւի, որին եապօնացիները չը դիմացան։ Այդ փառաւոր ճակատամարտում վարձատրութեան արժանի ծառայողների ցուցակը կը ներկայացվի, իսկ այժմ պարտաւոր եմ զեկուցանելու տօբօլեան, Տօմսկի, սեմիպալատինեան գնդի երկու բատալիօնների և մանաւանդ բարնաուլեան գնդի բարձր կարիճութեան մասին։ Բոլոր բատարէաները, որ 15½ ժամ շարունակ գործում էին անընդհատ կրակի տակ՝ ամեն տեսակ գովեստից բարձր են։ Եապօնացիների կորուստները չեմ կարող որոշ թւով արտայայտել, բայց համարձակաբար զեկուցանում եմ, որ մեր կորուստներից աւելի են։»

ԱԼԺԻՐ (Հավաս)։ Ձերբակալված անգլիական «Մալակկա» շոգենաւը ժամանեց այստեղ՝ ռուսական դրօշակի տակ։

ՏՕԿԻՕ։ Վլադիվօստօկի էսկադրան նաւեց դէպի հիւսիս։ Ասում են, որ «Նայտ Կօմանդէրի» ջրասոյզ լինելուց յետոյ, ջրասոյզ է արված և մի ուրիշ եապօնական նաւ։ Վլադիվօստօկի էսկադրան յուլիսի 14-ի լուսաբացին գտնվում էր Տօկիօի խորշից 60 մղոն հեռու. նա գնաց դէպի հարաւ։—Դաշիչաօի մօտ եապօնացիները կորցրին 800 մարդ։

ԼՕՆԴՕՆ։ (Րէյտէր)։ Պետերբուրգում տարածված լուրերը այստեղի ռուս դեսպանատան առաջ ցոյց անելու մասին՝ ճշմարիտ չեն։—Սուէցից հաղորդում են, որ «Գօլացիա» շոգենաւը այնտեղ է հասել ռուսական կամաւոր նաւատորմի կրէյսէրի կօմանդայով, իսկ յետոյ ազատ արձակվեց։ «Ֆօրմօզա» շոգենաւը նոյնպէս ազատ արձակվեց։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ (Րէյտէր)։ Ռուսական գլխաւոր հիւպատոսը հաստատեց այն լուրը, որ բրիտանական «Հիպսանգ» շոգենաւը ջրասոյզ արվեց ռուսական ականակիր նաւի ձեռքով յուլիսի 3-ին Գօլուբինայա խորշում։ Ռուսները բացատրում են, որ շոգենաւը հրաժարվել է կանգ առնել։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ (Կորր. Բիւրօ)։ Արդէն երկրորդ չետան է, որ գալիս է վերջին օրերս Բուլգարիայից։ Այդ չետայի անդամները մօտերը շատ դինամիտ ունէին։ Նրա հրամանատարը սպանվեց և ճանաչվեց, որ նա բուլգարական օֆիցէր է։

ԼՕՆԴՕՆ։ Հնդկական գործերի պետական-քարտուղար Բրօդրիկը համայնքների ժողովում՝ երբ պատասխան եղած հարցումին՝ յայ-

տարարեց, որ արգելք չը կայ Տիբէտի հետ բանակցութիւնները շարունակելու բրիտանական արշաւախմբի առաջխաղացութեան ժամանակ, եթէ տիբէտցիները կուղարկեն լիազօրութիւն ունեցող միջնորդներ։

15 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հաղորդված է, որ յուլիսի 15-ին, առաւօտեան մօտ 10 ժամին, դէպի բալտիական վօկզալը տանող ճանապարհի վրա վարշավեան երկաթուղիական կայարանի մօտ սպանվեց ներքին գործերի մինիստր Վ. Կ. Պլեվէ։ Կառքի տակ ռումբ էր գցված։ Մինիստրը և կառապանը սպանված են։

ՊՕՐՏ-ՍԱԻԴ։ (Րէյտէր)։ Ռուսական ծառայողները «Սկանդիայի» և «Արդօվայի» վրա «Ցէսարեվիչ» շոգենաւով ճանապարհ ընկան Օդեսսա։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ (Րէյտէր)։ Պետական Դէպարտամէնտին գանգատ ներկայացրեց «Պօրտլանդ Միլլիօն Կօմպանին» այն ամէրիկական բեռի առիթով, որ ռուսները բռնել են համբուրգամէրիկական «Արաբիա» շոգենաւի վրա։ Դէպարտամէնտը ստուգելով օրէնքները և պրէցէդէնտները վճռեց անյապաղ գործը վարել։ Փաստաբանը յայտարարում է, որ ալիւրը «Արաբիա» շոգենաւի վրա պատերազմական կօնտրբանդ չէ կազմում և սովորական առևտրական բեռն է։ Բեռը պատերազմական կարիքների համար չէր նշանակված և Եապօնիա չէր ուղարկված։ Դէպարտամէնտը դեռ ևս յայտարարութիւն չը տուեց «Նախտ Կօմման դէրի» առիթով։ Երևի դէպարտամէնտը վճիռ կընդունի, որ չէզոք նաւերի ոչնչացումը չէ կարող արդարացրված լինել։

ԼՕՆԴՕՆ։ (Րէյտէր)։ Եապօնական առաջին ռմբակոծութեան ժամանակ Պօրտ-Արտուրի նաւակայանում կանգնած «Ֆօկստօլխալ» շոգենաւի ծառայողները գանգատ ներկայացրին անգլիական արտաքին գործերի մինիստրութեանը այն մասին, որ ռուսները խլեցին նրանից բոլոր իրերը։ Մինիստրութիւնը հրամայեց նաւաստիներին բոլոր կորած իրերի ցուցակը կազմել, որ պէտք է ստորագրեն երդում տալով։

ՕՅՍՏԵՐԲԷՅ։ (Րէյտէր)։ Այսօր Րուզվէլտին պաշտօնապէս հաղորդվեց, որ հանրապետական կօնվէնտը նախագահութեան թեկնածու նշանակեց նրան։ Րուզվէլտ համաձայնվեց թեկնածութիւնն ընդունել և ուրախութեամբ, յայտնեց, որ ինքն կատարելապէս համերաշխ է կօնվէնտի յայտնած սկզբունքների և եզրակացութիւնների հետ։

ՍՕՖԻԱ։ (Սեփական թղթակցից)։ Հեղինակաւոր շրջաններում կտրականապէս հերքվում է այն տեղեկութիւնը, որ մակեդօնական ապստամբական չէտաները, գլխաւորված Մանլիխէրի հրացաններով, իբր թէ անցան սահմանը Րիլի մօտ դէպի պամէլնիկ. Նոյնպէս ճիշդ չէ, որ Բ. Դուռը իբր թէ յանձնարարեց իր կօմիսարին պահանջել բուլգարական կառավարութիւնից կառավարութեան բացատրութիւնները այդ դէպքի առիթով։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԵՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամէն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինօվսկայա փողոց № 8։ (ե. ռ.) 2—100

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան

տեղափոխվելով Թիֆլիսից РОUSОՎ հիւանդներին ընդունում է 11—12 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան։
Б. Садовая, 136, д. Бакалова.
(ռ. կ. ե. հ.) 40—100

Թաւրիզի Լիլավա Թաղի Հայկազեան և Թամարեան երկսեռ դպրոցների համար հարկաւոր է տեսուչ՝ համալսարանական կրթութեամբ։ Պայմանների մանրամասնութեան մասին դիմումներ պէտք է անել հետևեալ հասցէով. Tauris (Perse), Prélature Arménienne.
5—7 (հ. ռ. չ.) Հոգաբարձութիւն

Արիստակէս եպիսկոպոս Սեդրակեանի

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՒ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ»

անունով պատմական տեսութիւնը. Մասն 1-ին։ Ծախվում է «Կենտրօնական» և «Գուտտէնբէրգ» գրախանութներում։

Գինն է 1 ր. 50 կօպէկ։

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ

գործադիր-սանիտարական յանձնաժողովը

Պատիւ ունի խնդրելու Թիֆլիսի պ.պ. բնակիչներին՝ քաղաքի առողջապահիկ վիճակի շահերի տեսակէտից, հաղորդելու իրան այն բոլոր սանիտարական զանցառութիւնների և պայմանների մասին, որոնք պահանջում են անմիջական վերացում։ Այդ տեսակ ամեն մի հաղորդած տեղեկութիւն կընդունվի շնորհակալութեամբ և դրանցից ամեն մէկի առիթով ձեռք կառնվեն ամեն տեսակ հնարաւոր միջոցներ։

Խնդրվում է տեղեկութիւններն ուղարկել գործադիր-սանիտարական յանձնաժողովին, Քաղաքային Վարչութեան շէնքում։
(չ. ռ.) 2—2

Լոյս տեսաւ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

№ 6 գիրքը

«Անգլիայի fաղաfական եւ hասարակական կեանfը»։

Գինն է 15 կօպէկ։

Մամուլի տակ է
№ 5 գիրքը—ԼԷՕԻ «Հայկական Տպագրութիւնը», հատոր առաջին, փոփոխած և լրացրած։
№ 4-ը լինելու է «Հանրագիտական բառարանը»։
Դիմել գրավաճառներին, իսկ մեծ քանակութեան համար հրատարակչին։

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐԵՐ

Աշակերտաց համար

		Ր.	Կ.	
1.	Դասատետր կրօնի I տարի	—	25	25⁰/₀ զ.
2.	» » II »	—	20	20⁰/₀ զեղչ
3.	» » III »	—	30	
4.	Հին-ուխտ (ընդարձակ)	—	45	
5.	» (համառօտ)	—	35	
6.	Նոր-ուխտ	—	40	
7.	Գործք առաքելոց	—	40	
	Ուսուցչաց համար			
8.	Ուղեցոյց (մեթօդիկայ) հին-ուխտի	1	75	35⁰/₀ զեղչ
9.	Ուղեցոյց (մեթօդիկայ) նոր-ուխտի	2	5	
10.	Ուսուցումն քրիստոնէական կրօնի Դ.	1	50	
11.	Ուսուցումն քրիստոնէական կրօնի Ե.	—	50	

Ցանկացողները կարող են դիմել հետևեալ հասցէով.
1) Тифлисъ, священнику С. Саакянцъ, Коммерческое училище.
2) » Книжный магазинъ «Гуттенбергъ»
3) » » «Центральный».

Դասագրքերիս պահեստը առայժմ գտնվում է պ. Ալէքսանդր Ամիրաղեանցի մօտ (Карвансарай Тамамшева мануфактурный магазинъ А. Амирагова).

Ցանկացողները նրանից ևս կարող են պահանջ անել։

Սահակ քահ. Սահակեանց
յ. ա. օ. յլ.—օ. օր-մէջ ս. ա. օ. 28—66

Լոյս տեսաւ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հատոր առաջին. 1865—1871.

ԳԻՆՆ Է 1 ՐՈՒԲԼԻ.

Առաջին հատորի մէջ զետեղված են այն խոշոր ու մանր յօդուածները, որոնք լոյս են տեսել մինչև «Մշակ» լրագրի հրատարակութիւնը։ Այդ յօդուածները վերաբերում են 1865—1871 թւականների շրջանին և տպված են եղել մասամբ «Մեղու Հայաստանի» լրագրում, իսկ մասամբ «Հայկական Աշխարհ» ամսագրում։

Դիմել «Գուտտենբերգ» գրախանութը։ 5—25

Լոյս տեսաւ ԳԷՕԹԷԻ

„ՀԵՐՄԱՆ ԵՒ ԴՈՐՈԹԷԱ“

գրուածքը.

գերմաներէնից տաղաչափութեամբ թարգմանեց Յարութիւն Պետրոսեան

Գինն է 40 կ., ճանապարհածախսով 50 կ.։

Կուղարկուի վերադիր վճարով։ Ցանկացողները թող դիմեն. Тифлисъ, книжный магазинъ „Гуттенбергъ“ կամ թարգմանչին—черезъ Игдырь въ Башбурунъ, Арутюну Петросянъ. Առայժմ ծախվում է նաև Երևանի «Արարատ» գրավաճառանոցում։ 2—2

Թեհրանի հայոց երկսեռ (երկու) դպրոցների համար հարկաւոր են հայոց լեզուի, մատեմատիկայի, բնական գիտութիւնների, երգեցողութեան ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ և ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻՆԵՐ։ Պայմանները շատ ձեռնտու են։ Դիմել Թիֆլիս, «Մշակի» խմբագրութեան հասցէով, Թեհրանի երկսեռ դպրոցների տեսուչ պ. Լևոն Բաբայեանին։ 1—2

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է

ՍԷՅԼԱՆԻ

«ԼԷՕՆ ԳԱՅՄԸ»

Գինն է 20 կօպ.

Տրվում է «Հայթա-Ֆիրատ»-ի բաժանորդներին։
Դիմել՝ Александрополь, Михаилу Стамбольянцу. 1—3

Լոյս տեսան

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԲԱԲԱՅԵԱՆԻ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(101 երես)

Գինն է 50 կօպէկ։

Մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնի նոյն հեղինակի

ՎԱՂԱԺԱՄ ՄԱՀ

Վերնագրով ողբերգութիւնը։

Դիմել հայ գրավաճառներին և հեղինակին՝ (օգոստոսից յետոյ) հետևեալ հասցէով. Екатеринодаръ, Куб. обл. Учителю Екатеринодарскаго арм. 2-хъ клас. училища, Хачатуру Бабаянцу. 2—5

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ ԱՈՒԿՑԻՕՆԸ ՎԱՐՇԱՒԱՅՈՒՄ

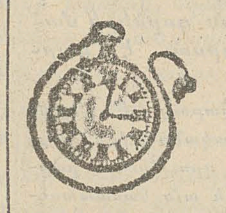

Առաջարկում է չը տեսնված էժան գներով. ամեն մարդ ստանում է 40⁰/₀ տնտեսութիւն։ Պահանջեցէք եւ համոզվեցէք:

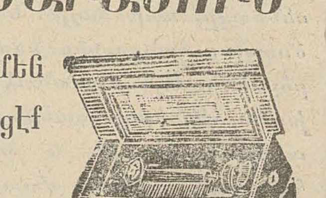

ՆՇԱՆԱՒՈՐ Է ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

		Ր.	Կ.
Գրպանի ժամացոյցներ անգլիական թխագոյն պողպատից՝ կանանց կամ տղամարդկանց, բաց, արմատից լարվող 36 ժամում մէկ անգամ, լաւագոյն կազմով		2	35
Նոյնը՝ ծածկված		3	10
Ժամացոյցներ՝ ամերիկական ոսկուց, բաց երեսով		2	75
»	Նոյնը՝ փակ	3	75
»	սև, բաց, անկեր Րոսկոպֆ, I կարգի	2	85
»	արծաթէ, 84-դ պրօբի, փակ, անկեր, քանալիով	6	25
»	նոյնը—15 քարից, կազմն աւելի պինդ	7	35
»	» 23 քարից	8	25
»	ծանր, 80 գրամ., բրէգէտեան մազով	9	90
»	կանանց, փակ, արմատից լարվող, 84 պրօբի արծ.	5	60
»	արծաթէ, տղամարդկանց, արմատից լարվող կամ բէմօնտուարով 7, 8, 9, 10 և	15	—
»	կանանց, ոսկէ, 56 պրօբի, փակ, 16, 18 և	25	—
»	տղամարդկանց ոսկէ, 56 պր., փակ, 30, 45 և	50	—

Ամերիկական նոր ոսկուց շղթայ կամ նիկէլից—30 կ., բրէլօկ—արծաթից, 84 պրօբի—20 կ., անգլիական պողպատից գրչահատ—25 կ., լաւագոյն կաշուց դրամապանակ՝ կնիքով—60 կ., պօրտսիգար՝ կաշուց կամ նիկէլից—30 կ., 56 պրօբանի ոսկուց մատանի՝ քարով—45 կ., 56 պր. ոսկուց գինդեր քարերով կամ առանց քարի—70 կ., նուագող արկղ «Սիմֆօնիա» հայելով—նուագում է լաւագոյն կօմպօզիտօրներից կտորներ—2 ր.։ Ստէրէօսկօպ՝ 20 տեսարաններով—75 կ.։ Ուղարկվում է անյապաղ, վերադիր վճարով, առանց գրաւականի։ Պօստի ծախքը պատուիրողի վրա է։

Հասցէ—„Т-ву Варшавскій Аукціонъ“ въ Варшавѣ. (ու.) 1—2

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Թիֆլիս, Լերմօնտօվսկայա փողոց, № 9)

Ցանկացողները ունենալ իրանց առևտրական գործերի համար ուսման ընթացքը աւարտած աշակերտներ և աշակերտուհիներ, թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնողին, Ս. Մանուէլեանցին։ Աւարտողները ստացել են մասնագիտական առևտրական կրթութիւն, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի հաստատած ծրագրի համեմատ, և ունեն օրինաւոր ատեստատներ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍԿՍՎԵԼՈՒ ԵՆ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ

Կուրսերի ծրագիրը և կանօնները կարելի է ստանալ ձրիապէս կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են՝ ТИФЛИСЪ, учредителю коммерческихъ курсовъ С. П. Мануэльянцу. (ո) 4—12

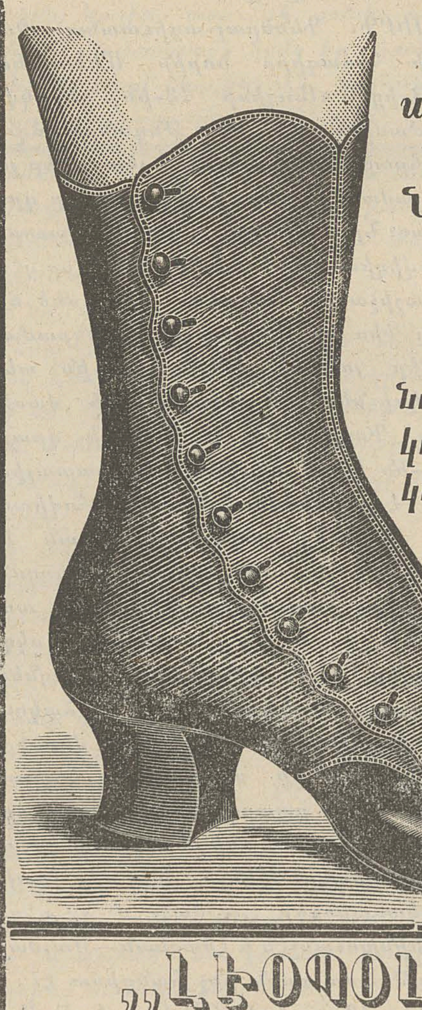

Ս. Պետերբուրգի մեքենայական արդիւնագործութեան ընկերութեան

ԱՄՈՒՐ, ՃԱՇԱԿՈՎ և ԹԵԹԵՒ, ԿԱՆԱՆՑ, ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ

ԿՕՇԻԿՆԵՐ,

նոյնպէս և սկորօխօդներ ու սանդալներ կարելի է ստանալ Թիֆլիսում և Անդրկովկասի միւս քաղաքներում ԱՄԵՆԱԼԱՒ վաճառատներում։

ФАБРИЧНОЕ КЛЕЙМО
С.ПЕТЕРБУРГЪ.

Խնդրվում է ուշք դարձնել ֆաբրիկայի նշանի վրա։

„ԼԷՕՊՕԼԴ ՆԷՅՇԷԼԼԷՐ“

Առևտրական տան պահեստում կայ ընտրութեան համար մեծ քանակութեամբ ռուսական եւ արտասահմանեան արդիւնագործութեան

ԿԱՃՈՒԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

Տէլէֆօն № 346. 17—100 Երևանեան հրապարակի վրա։